

תוספת הבהרה בעניין גיור הקטנים

א. הרב ארי שבט כתב בגיליון הקודם של 'המעין' (גיל' 251 עמ' 120) בדבר ההוכחות שהבאתי מפוסקים רבים ומדברי הראשונים בעניין גיור קטנים, שאין להכריע ע"פ דעת 'רוב הפוסקים' כל זמן שלא ישבו לדון ביחד פנים אל פנים. ברצוני להבהיר ולחדד, שבמכוון לא השתמשתי בביטוי 'רוב הפוסקים', אלא ציינתי את כלל הפסיקה המוסכם שכשגדולי פוסקים (כולל גם כאלו שראו את דברי החולק) הוכיחו כדעתם על פי סוגיות וראשונים שלא נידונו בדברי פוסקי המיעוט, הרי שאסור להורות למעשה על סמך דבריהם¹.

ב. דעת הגרי"ד סולובייצ'יק שהוזכרה בדברי הרב שבט שם (עמ' 119) הייתה שאין לגייר קטן שאינו מתחנך למצוות, כמובא בספר 'דברי הרב' (עמ' קצט-ר) ובספר 'נפש הרב' (עמ' רמה), וכ"כ בשמו תלמידו המובהק הרב צבי שכטר (במכתבו הנדפס ב'גיור כהלכה' ח"ב עמ' 65), וכן העיד תלמידו הר"א רקפת², וכ"כ הרב נחום אייזנשטיין יו"ר ועד הרבנים העולמי לענייני גיור שאמר לו הגר"א סולובייצ'יק שדעת אחיו הגרי"ד שזה מעכב אף בדיעבד ("גיור כהלכה" ח"א עמ' 22).

ג. גם ראש ישיבת 'מרכז הרב' הרב אברהם שפירא ('מנחת אברהם' ח"ב סימן א אות כח) ויבדלח"ט הראשל"צ ר"ש עמאר (שמע שלמה ח"ז יו"ד סי' ט, ח"י אה"ע סי' א, וראה גם שו"ת הראש"ל ח"א יו"ד סי' יז) פסקו שגירות קטנים ללא חינוך למצוות אינה גירות כלל.

ד. לסיכום, גיור קטנים ורישומם כיהודים ללא חינוך דתי יגרמו להתבוללות וריבוי מכשולים. וכבר הדגיש בזמנו הרב מרדכי בראלי ע"ה (מאמרי אב ח"א עמ' 184):

1 ראה בספר 'גיור כהלכה' שיצא לאור ע"י מרכז רבני אירופה (נגיש בהיברובוקס) פרקים טז-כג. הרב שבט כתב שאין לטשטש את דברי הגרמ"פ ויש לדון בהם ולבדוק אותם עד תום כדרכה של תורה. אכן כבר בשנת תשמ"ט התייחס הגריש"א לדבריו (קובץ תשובות ח"א סי' קג) ודחה את דבריו מכמה טעמים, ושוב בתשובה משנת תשנ"ב (קובץ תשובות ח"ב סי' נה וח"ד סוף סי' צד). כן השיגו על דבריו במשנה הלכות (חלק טז סי' קכט) ובתשובות והנהגות (ח"ז סי' קל) וב'שלמי חובה' (יו"ד סי' נט) ועוד רבים, עיי' ב'גיור כהלכה' הנ"ל פרק כג בתוך הע' 161 בעמ' 627 ואילך, ושם הובאו מספר מסורת משה עובדות שבהם ניכר יותר ספיקו של הגרמ"פ בעניין זה.

2 ב'המעין' שם הע' 20 הובא בשם ר"א רקפת שהגרי"ד השאיר את ההכרעה להגרמ"פ. בבירור שערך עמו הרב שמואל ניסילביץ ממרכז רבני אירופה בכ' אלול תשפ"ד הבהיר הרב רקפת שמעולם לא אמר שבעניין הגירות היפנה הגרי"ד לשאול את הגרמ"פ, ודעת הגרי"ד הייתה ברורה ונחרצת שלא שייך לגייר קטן שאינו מתחנך למצוות, ושמע ממנו באוזניו שלעולם לא היה מגייר קטן כשהורים שלו אינם דתיים (וחזר על כך הרב רקפת בשיעור בכ"ד אלול תשפ"ד). וראה עוד בדברי הגרי"ד שעיקר מהות הגירות הוא קבלת עול מצוות ב'בסוד היחיד והיחד' (עמ' 388), ב'עמודו של עולם' פרשת לך (עמ' 65), ובדברי תלמידו הרב צבי שכטר בשמו בספר 'גרים גרורים' עמ' 363.

החוששים מפני נישואי התערובת המתרבים במדינת ישראל, ותוקפים בשביל כך את דייני הגיור, יורים לכיוון הלא נכון. עליהם להפנות את מאמציהם לכיוון הסוכנות היהודית ומדיניות העלייה שלה. שליחי הסוכנות "מגרדים את תחתית החבית", מחפשים בכפרים נידחים ברחבי בריה"מ לשעבר נכדים לסבא יהודי, ומביאים אותם ארצה... מביאים ארצה אלפי נוכרים תחת השם "פלשמורה" רבים מהם נוצרים במוצהר... היהדות הכללית כולה נלחמה שנים ארוכות לתיקון חוק השבות כדי למנוע תופעה זו, ועתה נפרץ הסכר במלואו, וזו הסיבה האמיתית לבעיית נישואי התערובת במדינת ישראל. הבעיה לא תיפתר כל עוד ממשיכה הסוכנות במדיניות העלייה שלה. יש לגייס את כל הכוחות בכיוון זה, ולא לבזבזם בכיוונים מיותרים.

אברהם דניאל דגן, ארה"ב

* * *

ביקורת הגרי"ד סולוביצ'יק זצ"ל על מחאה לא-מספיקה בזמן השואה

בגיליון 'המעין' הקודם (גיל' 251 עמ' 120) כתב ידידי הרב ארי שבט בתוך דבריו: 'אני זוכר בתור נער איך הר"ד סולוביצ'יק פקד על רבני הקהילות בארה"ב (שכמעט כולם אז היו מתלמידיו) לא לחזור על הטעות של שתיקת יהודי ארה"ב בתקופת השואה, אלא לצאת לרחובות ולהרעיש את העולם למען שחרור יהודי בריה"מ'. זהו חשבון נפש נוקב של הגרי"ד זצ"ל, שהרי לא חסרו סיבות ותירוצים טובים לשתיקת היהודים בארה"ב בזמן השואה מול הממשל האטום דאז בארה"ב, וכנגד ההשקפה העקרונית ששלטה בארה"ב באותם ימים שאין למדינה להתערב בעניינים שמחוץ לה (עד שבנס גדול הכניס הקב"ה לראשם של היפנים שגעון לתקוף בחזקה את בסיסי ארה"ב בדרום מזרח אסיה, ואז החליטה ארה"ב להצטרף למלחמה, לצערנו מאוחר מדי). בנוסף, אין להתעלם מכך שנעשו ע"י יהודי ארה"ב באותה תקופה הרבה דברים חשובים וגדולים למען אחיהם הנתונים בצרה. כמו כן ראוי לנו ללמד סנגוריה על ישראל ולדון לכף זכות ציבור גדול - כנראה שיהודים רבים התלבטו אז בשאלה האם עדיף להתאמץ ולהציל ולסייע במה שאפשר - או לריב עם הממשל ולנסות ללכת על כל העניין, מעין הספק של רבן יוחנן בן זכאי בימי חורבן בית שני, ראה גיטין נו, ב וברכות כח, ב. בכל זאת הגרי"ד בגדלות נפשו וביושרו הפנימי לא סמך על כל זה, והעדיף להביע ביקורת נוקבת (גם על עצמו) על אשר לא נעשה בתקופת השואה מספיק בתחום שהיה יכול להוות הצלה ליהדות אירופה: מחאה נגד הממשל בארצות הברית כדי שיגיב קשות בדיוור ובמעשה נגד גרמניה הנאצית. כפי שכתב הרב ארי, מטרת חשבון הנפש הזה היה הסקת מסקנות להווה, שלא לחזור על טעות כזאת, באותה שעה בעניין המאבק למען שחרור יהודי רוסיה.

מצאתי שבמקומות נוספים הזכיר הגרי"ד עניין זה של שתיקת יהודי ארה"ב בזמן

השואה. בספרו איש האמונה (מהד' מוסד הרב קוק) בדרשה המפורסמת 'קול דודי דופק' עמ' 100-103 הוא מדבר על כך בהרחבה, כותב שזהו "פרק מכאיב ביותר", ו"כולנו חטאנו בשתיקה זו". מתוך זה הוא מעורר את הציבור באמריקה לפעול לטובת הישוב היהודי בארץ ישראל בתקופת הקמת המדינה ומלחמת השחרור. גם בספר 'מפני הרב' עמ' קד-קה הוא מזכיר את ההאשמה ש"לא סייענו מספיק בשואה" וכו', ולכן להבא מוטל עלינו "בכל עת שהיהודים בכל מקום שהם נמצאים בסכנה וזקוקים לעזרה, חייבים אנו לעזור כל מה שבידינו לעזור, ולהשתמש בכל האמצעים העומדים לרשותנו". כעין זה נמצא גם בספר מחשבת הרב (בעריכת הרב אברהם בית דין) עמ' 52-53.

ראוי לציין שהגרי"ד לא היה יחידי במחשבות אלו, ראה למשל בספר "אודים מאש - אש זכרון" (לייכווד) עמ' רכט ועמ' רלא, בספר "השואה" (מאת הרבנים שורף וגולדשטיין) עמ' 238-239, ובעוד מקורות.

יה"ר שנוכה אף אנחנו להתחזק תמיד בהרגשה ובמעשה בערבות לכל אחינו בני ישראל, וביחוד בשעת מלחמה כבזמננו אנו.

עמיחי כנרתי, בית אל

* * *

הערות נוספות על 'שירי מנחה' על מנחת חינוך מאת הרב ראובן מרגליות זצ"ל

בגיליון הקודם (גיל' 251 עמ' 31 ואילך) נדפס קונטרס 'שירי מנחה' מאת הגאון רבי ראובן מרגליות זצ"ל אשר זכיתי לערוך בס"ד. אתכבד לצרף כעת מילואים לשתי הערות שכתבתי בדברי הרב מרגליות.

להערה 12 (עמ' 33):

א. בעניין תענית במשך יותר משבעה ימים. בזהרה הקדוש פרשת האזינו דף רח"צ ע"א כתוב: ותא חזי ז' יומין הוו דחלישנא על דא ולא טעימנא מידי וכו'. ובספר ניצוצי זהר במילואים שם כתב הרב מרגליות שזה דווקא כשאנו מתרחץ, אבל כשרוחץ יכול להתקיים יותר, כי דרך נקבי העור סופג את לחלוחית המים. וציין עוד לספר אבות הראש לאבות דרבי נתן חלק שני (איזמיר תרכ"ד) דף א עמ' ג, עיי"ש. ועיין בספר אמרי סופר להג"ר יוחנן סופר זצ"ל גאב"ד ערלוי על שבועות כה, א, שהביא מספר ליקוטי חבר בן חיים ח"ג דף מ' ע"ב (בהערות על שו"ת אמרי אש יו"ד סי' צא) מעשה שסיפר הרה"צ רבי עמרם חסידיא זצ"ל, שהג"ר יהושע כ"ץ זצ"ל התענה תענית הפסקה ממוצאי שבת קודש עד ערב שבת קודש, ופעם אחת בערב ש"ק סמוך לשבת נרדם וחלם חלום רע, והתענה בהפסקה אחת כל השבת עם יום ראשון שאחריו [עיין סי' רפח סע' ד]. והוא תמוה מדברי הרמב"ם הנ"ל דלא יתכן. וכתב ששאל פי רופא יהודי אחד, והשיב כי בלי ספק המהר"י

כ"ץ הלך בימי תעניתו מדי יום למרחץ קר, ועל ידי זה היה יכול להתענות עוד יותר, כי האדם הרעב אם ירחץ במים קרים ייכנסו לגופו על דרך 'ותבוא כמים בקרבו', וכמ"ש חז"ל רחיצה כשתייה. עכ"ד. והעיר על דבריו באמרי סופר, דאם כן מדוע הנשבע שלא יאכל שבעה ימים מלקין אותו לאלתר, הא יכול לקיים שבועתו על ידי שירחץ כל יום במים קרים כנ"ל³. וכתב לבאר באופן אחר, דמי שהורגל גופו בתעניות וסיגופים יוכל לצום יותר משבעה ימים, והרמב"ם מיירי בשאר בני אדם שלא הורגלו כזאת, מה שאין כן אצל המהרי כ"ץ זצ"ל שהורגל בתעניות רוב ימיו, עיי"ש⁴.

ב. בענין תענית חלום בשבת. במה שהמהר"י כ"ץ התענה שמונה ימים מעת לעת מחמת תענית חלום שהוצרך להתענות בשבת כנ"ל, צריך ביאור, דלכאורה תענית החלום שעשה לא הייתה צריכה להיות בהפסקה אחת כל השבת עם יום ראשון שאחריו. ואפרש שיחתי. ראשית צריך לומר שניעור מהחלום בליל שבת, כי אם ניעור לפני כניסת השבת, הרי התחיל להתענות עוד לפני כניסת השבת⁵, ובזה מתענה כמ"ש הרמ"א בס' רפח סע' ד וז"ל: מי שישן שינת צהרים וחלם לו חלום רע יתענה מחצי היום עד חצי הלילה⁶ ואז יבדיל, עיי"ש. ובא"ר שם ס"ק י הביא דיש מקילין דסגי בזה להתענות עד הלילה, וכתב לסמוך על זה כשחל יום טוב במוצאי שבת, והביאו במשנה ברורה שם ס"ק יג, עיי"ש. וא"כ ה"ה בישן שינת צהרים ביום שישי צריך להתענות לכל היותר עד עבור י"ב שעות⁷.

3 יש לציין שבליקוטי חבר בן חיים ח"ג דף עב ע"א (בענין שבועת שוא) הביא שוב עובדא זו והקשה כן, וז"ל: ומ"מ על הרמב"ם עוד יש להקשות דילמא באמת יטבול במים קרים ויוכל לעמוד בתענית, דטבילה לא אסר על נפשיה, והדבר צ"ע [אגב אעיר, דשם הביא עובדא זו על רבי עמרם חסידא ולא על המהר"י כ"ץ, וכן הביא לעיל שם דף כח ע"א (בהערות על האליה רבה סי' תקסח). שו"ר אריכות בזה בקובץ אור ישראל גיליון נו עמ' רמו, עיי"ש].

4 ובביטאון אברכי ערלוי 'בית סופריהם', גיליון יד (עמ' 36 בהערה) כתב ששמע מהגר"י סופר זצ"ל עוד אופן לבאר כיצד יתכן לצום שמונה ימים, שמדרך הטבע אדם שרוי בתנועה מתמדת ועל ידי כך אוזלים כוחותיו, מה שאין כן מי שיושב הרבה במקום אחד ואינו בתנועה פעילה מסוגל להתענות יותר מהרגיל, ועל כן הגאון הנ"ל אשר היה יושב ועוסק בתורה ימים ולילות היה יכול להתענות זמן ארוך. וסיפר בהקשר לכך שבאחת המדינות אירעה רעידת אדמה ונקברו אנשים תחת המפולות, והיה אחד שחולץ משם רק לאחר תשעה ימים ונשאר חי. והיינו כנ"ל, כי היה מכווץ במקום אחד ללא תנועה. עכ"ד. ויש להעיר על ביאור זה כנ"ל, למה מלקין לאלתר את הנשבע לצום שבעה ימים, הרי יוכל לקיים שבועתו על ידי שישהה במשך הימים שנשבע לצום במקום אחד ללא תנועה.

5 דאם לא התחיל אסור לו להתענות כלל בשבת, שתענית חלום מתחיל רק בו ביום שחלם. כ"כ שיירי כנסת הגדולה אות ג, הובא בכף החיים סי' רפח ס"ק מז.

6 היינו י"ב שעות, כן מבואר בשו"ע הרב שם סע' יב ובביאור הלכה שם (ד"ה וי"א).

7 ואם יצטרך להמתין י"ב שעות באופן שיאיר היום ויוכרח לקיים קידוש היום ביום שבת, עיין בביה"ל שם (ד"ה וי"א) דיש לעיין בזה, דאף דבדיעבד יוצא בזה ידי קידוש והבדלה, מ"מ לכתחילה מצות קידוש בליל שבת. וכתב דאפשר דאין לסמוך על ה"א הזה, דלאו מילתא דפסיקא הוא כולי האי, עיי"ש.

והנה בנייעור בליל שבת עיין במגן אברהם סי' תקסד ס"ק א שמי שנייעור בלילה מחלום רע צריך להתענות תענית חלום משעה שחלם, עיי"ש. וכן כתב השל"ה (מסכת תענית פרק נר מצוה אות יז) שתיכף שנייעור מתחיל להתענות. ואמנם בא"ר הנ"ל צידד להתיר, וסובר שהתענית מתחילה רק כשיאיר היום (הובא במשנ"ב הנ"ל, וע"ע בכף החיים שם ס"ק מז''), מ"מ י"ל שמהר"י כ"ץ החמיר כמג"א בזה, ולכן צם מהלילה עד מוצאי שבת.⁸ אכן במוצאי שבת לכאורה היה יכול להבדיל ולאכול, כי אינו צריך להתענות ביום ראשון בשביל שבת מליל יום ראשון אלא רק מהבוקר. וכן מבואר לכאורה ברמ"א הנ"ל שכתב שיתענה עד חצי הלילה ואז יבדיל, וכתב וז"ל: וביום הראשון יתענה כאילו התענה כל יום השבת. עכ"ל. הרי שאף שצריך להשלים תענית בשביל שבת, מ"מ מבדיל, והתענית מתחילה לו מיום ראשון בבוקר.

וראיתי בספר תוספת שבת סי' רפח ס"ק ו שהביא את דברי המג"א בס' תקסד שמשעה שנייעור צריך להתענות כנ"ל, וכתב וז"ל: ואיכא לספוקי במי שראה חלום רע בתחילת ליל שבת קודם האכילה, דאסור לו לאכול אחר כך, אי סגי ליה למיתב תענית יום לתעניתו, או נימא דצריך להתענות לילה ויום נגד מה שביטל כבוד לילה וכבוד יום. ואין להביא ראייה מהא דקיי"ל דאפילו אם התענה מקצת יום שבת צריך להתענות יום שלם כמ"ש סוף סע' ד, ואפילו הכי אף אם התענה כל יום שבת סגי ליה ביום ראשון נגדו, דיש לומר דשאני התם דמ"מ מיהו מתענה יום נגד יום, וא"כ הכא צריך להתענות לילה ויום נגד לילה ויום, או דילמא לא שנא. וקצת יש ראייה מלשון הש"ס [ברכות לא, ב] דקאמר חוזרין ונפרעין ממנו דין ביטול עונג שבת, מאי תקנתיה ליתבי תענית לתעניתו, דהוי ליה למימר דלמיתב בתענית, דהא עלה קאי, אלא דבא לומר דליתבי בתענית כל כך כשיעור תענית [שוב ראיתי דליתא, דהא כתב הרא"ש פסחים פ"י סי' ה דיכול לדחות סעודת הלילה עד למחר. ואין לומר דמ"מ לשם תענית מיהו אסור¹⁰, א"כ נימא דגם אם חלם בחצי הלילה דיהא חייב להתענות נגד חצי הלילה, וזו לא שמענו מעולם¹¹]. עכ"ל. ועיין בכף החיים ס"ק כט שנקט שמשקנת התוספת שבת שאין צריך להתענות לילה ויום בכה"ג. מ"מ על פי מה שהסתפק התוספת שבת י"ל דמהר"י כ"ץ סבר שכיין שהתענה כל השבת אכן צריך להתענות כנגד זה לילה ויום, ולכן המשיך להתענות מליל יום ראשון [ולגבי הבדלה, י"ל דיצא ידי חובה על ידי אחר].

- 8 וכן משמע בטור סי' תקסח ובב"י סעיף ב ובלבוש שם סעיף ה, עיי"ש.
- 9 ועיין בפמ"ג סי' רפ"ח במ"ז ס"ק ג שכתב וז"ל: אם ישן ליל שבת קודם אכילה וחלם לו ועמד, יש להסתפק איך יעשה בקידוש, דקיי"ל אין קידוש אלא במקום סעודה וכו', אם כן למאן דאמר קידוש היום בכוס דין תורה איך יבטל מקידוש היום. ומיהו עונג שבת להתענות יש אומרים גם כן דהוה דין תורה, מכל מקום יש לומר זה עונג לו, מה שאין כן לבטל קידוש היום דין תורה מפני תענית חלום לא יתכן. עכ"ל. וצ"ל דמהר"י כ"ץ סבר דאין לחלק בזה בין עונג לעונג.
- 10 אכן במג"א ס"ק ו כתב סברא זו להדיא, וכן הובא במשנ"ב ס"ק יד משאר אחרונים, עיי"ש.
- 11 יש לחלק בזה, דבכה"ג שקידש ואכל אין חוששין לחצי הלילה שהתענה בו להחמיר עליו שיתענה לילה ויום, מה שאין כן כשלא קידש וביטל לגמרי כבוד לילה י"ל דחמיר טפי.

והנה המחבר שם כתב שאם תשש כוחו ואינו יכול להתענות שני ימים רצופים לא יתענה ביום ראשון ויתענה אחר כך, עיי"ש. אכן לכתחילה צריך להתענות ביום ראשון כדי לכפר על מה שהתענה בשבת, וכן נכון על פי קבלה [עיי' בכף החיים שם ס"ק לא-לג], ולכן המהר"י כ"ץ המשיך לצום ביום ראשון דווקא. וצריך לומר שאמד את עצמו והעריך שבכוחו להמשיך לצום, ובוודאי אם היה חשש סכנה היה מתיר את נדרו ומתענה ביום אחר. ובאמת, גם אם לא היה משלים תעניתו ביום ראשון, עדיין היה חידוש במה שביחד עם הצום ביום השבת עברו שבעה ימים מלאים של תענית ומשהו יותר עד ההבדלה שבה טעם יין.

להערה 32 (עמ' 40):

בעניין ספיקא דימא בחנוכה בזמן שקידשו על פי הראייה. עיין בשו"ת ויצבור יוסף (להג"ר יוסף הכהן שוורץ זצ"ל) סי' מה שהביא את הערת הרב מרגליות, וכתב וז"ל: ואנכי לא אדע מדוע העמיד תמיהתו על המנחת חינוך, והיה לו להקשות על המשנה גופא ועיקר הדין למה שלחו שלוחים על חנוכה (וכמו כן קשה על אלול בשביל ראש השנה), הלא היה אחר חצי חודש, וא"כ כבר נודע בכל מקום? אולם באמת כבר העיר כן הפני יהושע בראש השנה י"ח [ע"א], ותירץ דרובא דאינשי ידעו אחר חצי החודש מתי קידשו בית דין ולא טעו, אבל מיעוט ודאי לא ידעו וטעו, ומשום הכי תיקנו שלוחים מפני המיעוט. עכ"ד [והוא דלא כהרמב"ם, דמדבריו משמע שכל העולם יודעים מתי קידשו בית דין את החודש. וכן כתב גם הברטנורא סנהדרין פרק ה משנה ג]. ויפה כתב בערוך לנר [ראש השנה שם] וז"ל: דזה שייך דווקא במקומות שקרובים לירושלים ואפשר להם לידע על ידי עוברים ושבים, אבל השלוחים דמודיעים למקומות הרחוקים האין אפשר להם לידע שם אם לא על ידי השלוחים. עכ"ד. וכן כתב בספר קרבן ראשית [ר"ה שם] (ועיין בהגהותי שנדפסו שם בראש הספר אות ז"ך¹²), ודו"ק.

יש לציין שסימן זה נכתב על ידי הגר"י שוורץ במוצש"ק פרשת צו שנת תרצ"ב, ולאחר פסח באותה שנה שלח מכתב בדברי תורה להרב מרגליות ובו תירוצים על כמה מהערותיו בספרו נפש חיה, בתוכם מה שכתב לתרץ כאן את דברי המנחת חינוך [נמצא בכת"י, חלק ממנו הובא בשו"ת הנ"ל בסי' מב].

אילן גרינוולד, מודיעין עילית

12 וז"ל שם: ד"ל בפשיטות ג"כ, דאף על גב דנתפרסם הקביעות מ"מ לא סמכינן לכתחילה על מה שעתידי להתפרסם, דשמא לא יתפרסם מאיזה סיבה שתהיה, וכיון דביציאת השלוחים מתברר טפי, אנו אפרסום ניקום ונסמוך? מה שאין כן בהיחא דסנהדרין דכבר עבר רובו של חודש ונתפרסם קביעות החודש, ודו"ק. ועיין בספר אהלי יצחק להר"י בונאן ז"ל. עכ"ל.